

การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล ของครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา Peer Coaching for Developing of Individual Instructional Competency of Teachers Teaching Intellectual Disabilities Students

ศิริรัตน์ ชาติเชยแดง*

Sirirat Chatcheydang

ศิริวรรณ วนิชวัฒนารชัย**

Siriwan Vanichwatanavorachai

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 2) เปรียบเทียบสมรรถภาพของครูด้านความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล แผนการสอนเฉพาะบุคคล และศึกษาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล 3) ศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล และการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน 4) ศึกษาผลการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล และ 5) ศึกษาพฤติกรรมขณะเรียนของนักเรียน การวิจัยนี้กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนจำนวน 5 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 โรงเรียนสุพรรณบุรีปัญญานุกูล จังหวัดสุพรรณบุรี 48 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบทดสอบ แบบประเมิน แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$), ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.), ค่า t-test แบบ dependent และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า ครูผู้สอน 1) มีความรู้ความเข้าใจการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนหลังได้รับความรู้สูงขึ้น 2) มีความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล แผนการสอนเฉพาะบุคคล สูงขึ้น และมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอยู่ในระดับดี 3) การจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล เป็นวิธีที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา และการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนช่วยพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ด้านนักเรียนพบว่าผลการเรียนรู้ของทุกคนผ่านเกณฑ์ประเมินและมีพฤติกรรมอยู่ในระดับพอใช้

คำสำคัญ: การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน/ สมรรถภาพการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล

Abstract

The purposes of this research were; 1) to compare teachers' knowledge and comprehension in peer coaching; 2) to compare an instructional competency on Individualized Education Program, Individual Implementation Plan at teacher before and after receiving peer coaching, and to study

* นักศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.ภาคหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

individual instruction ability after received peer coaching; 3) to study opinions of the teacher on Individual Implementation Plan and peer coaching; 4) to study learning achievement of intellectual disability students by Individual Implementation Plan, and 5) to study behaviors of the intellectual disabilities students during the instruction. The sample of this study were 5 teachers teaching intellectual disabilities student, and 48 students grade 4-5 at Suphanburipanyanukul School, Suphanburi province. The instruments were test forms, evaluation forms, observation forms, and interview forms. The data were analyzed by using mean, standard deviation, dt-test dependent, and content analysis. The results were; 1) The teachers' knowledge and comprehension in peer coaching were higher; 2) The teachers' knowledge and comprehension about the ability to write Individualized Education Program, Individual Implementation Plan, were higher after peer coaching and the technique of Individual Implementation Plan was in a good level after peer coaching; 3) Teachers think that Individual instructional ability was appropriate for intellectual disabilities students, and peer coaching could be used to facilitate teachers in improving students' learning ability. For students, the results show that the students' learning outcomes were pass evaluation criteria, and students' behaviors were in fair level.

Keyword: Peer Coaching/ Individual Instructional Competency

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545: 3) หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และหมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 วรรค 2 กล่าวถึง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ”

โรงเรียนสุพรรณบุรีปัญญานุกูล จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นโรงเรียนที่เปิดทำการสอนนักเรียนที่มี

ความบกพร่องทางสติปัญญาและออทิสติก การจัดการเรียนการสอนใช้หลักสูตรเฉพาะความพิการ โดยครูจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คำนึงถึงระดับความสามารถทางการเรียนรู้ตามสภาพระดับสติปัญญาและความสามารถของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ครูผู้สอนจะต้องใช้ความพยายามเป็นอย่างมากในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะกับสภาพความบกพร่องของเด็ก และเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีการพัฒนาศักยภาพมากที่สุด ดังนั้นจึงต้องมีการจัดทำแผนการเรียนรู้แบบเฉพาะเจาะจงตรงกับความต้องการจำเป็นของผู้เรียนมากที่สุดโดยกำหนดให้มีแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program: IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan: IIP) ซึ่งเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับคนที่มีความบกพร่องหรือพิการ

การจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของโรงเรียนสุพรรณบุรีปัญญานุกูล ดำเนินการโดยใช้หลักการจัดการศึกษาพิเศษ (ผดุง อารยะวิบูลย์, 2542: 64-65) นั่นคือ ครูผู้สอนจะต้องจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ของครูทั้งโรงเรียน ซึ่งที่ผ่านมามีพบว่า 1) การนิเทศไม่ได้เกิดจากความต้องการของครูในโรงเรียน 2) ผู้ทำหน้าที่ขาดทักษะการนิเทศการสอน 3) ครูไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศการสอน ส่งผลให้การดำเนินการจัดการเรียนรู้ของครูขาดประสิทธิภาพ จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรจะมีการพัฒนาการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ โดยเน้นความร่วมมือของทุกฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับสภาพการทำงานของครูที่สอนนักเรียนพิการที่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่แล้วอย่างสม่ำเสมอ

การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน แกลททอร์น (Glatthorn, 1984: 40-41) กล่าวว่า เป็นกระบวนการนิเทศที่ครูตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานเพื่อปรับปรุงความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพของตนเอง โดยมีการสังเกตการสอนกันและกันในระดับชั้นเรียน แลกเปลี่ยนให้ข้อมูลย้อนกลับจากการสังเกตการสอนกันและกัน และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นวิธีการนิเทศที่เหมาะสม และน่าสนใจที่จะนำมาแก้ไขปัญหาคานิเทศของโรงเรียนดังที่กล่าวมา อีกทั้งงานวิจัยของจรูญพร ลำไย (2547: 119-135) และยุพิน ยืนยง (2549: 116-129) ที่กล่าวไว้ว่า การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสามารถช่วยครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องและบรรลุวัตถุประสงค์ ครูร่วมมือกับผู้นิเทศไว้วางใจซึ่งกันและกันมากขึ้นและครูมีความพึงพอใจกับรูปแบบการนิเทศดังกล่าว ซึ่งช่วยสนับสนุนให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการแก้ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน โดยใช้การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Coaching) อีกทั้ง

การดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล แผนการสอนเฉพาะบุคคล ซึ่งเป็นแผนที่จัดขึ้นเฉพาะเจาะจงสำหรับนักเรียนที่บกพร่องในรายวิชาหรือทักษะที่เป็นจุดอ่อน และดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการสอนเฉพาะบุคคล ซึ่งมีงานวิจัยของสุทธิพร วิจิตรพันธุ์ (2549: 103) ที่กล่าวว่า แผนการสอนเฉพาะบุคคลช่วยให้ครูจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของครูผู้สอนที่ต้องการความร่วมมือและพัฒนากิจการการเรียนรู้เฉพาะบุคคลให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนก่อนและหลังได้รับความรู้เรื่องการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพของครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ด้านความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ความสามารถในการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล ก่อนและหลังได้รับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และศึกษาด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล หลังได้รับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต่อการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลและการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน
4. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ของนักเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
5. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติตนขณะเรียนของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบแผนการวิจัยแบบ One Group Pretest – Posttest Design และแบบ The One-Shot Case Study กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย

1) ครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนสุพรรณบุรีปัญญานุกูล จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 5 คน

2) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนสุพรรณบุรีปัญญานุกูล จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 48 คน กลุ่มตัวอย่างได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเป็นนักเรียนที่เรียนในชั้นของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ตัวแปรตาม

ด้านครูผู้สอน

1. ความรู้ความเข้าใจเรื่องการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

2. สมรรถภาพในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

2.1 ความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

2.2 ความสามารถในการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล

2.3 ความสามารถในการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล

3. ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล

4. ความคิดเห็นที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ด้านนักเรียน

1. ผลการเรียนรู้ของนักเรียนตามแผนการสอนเฉพาะบุคคล

2. พฤติกรรมการปฏิบัติตนขณะเรียนของนักเรียน

เนื้อหา การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ทักษะวิชาการ (วิชาภาษาไทย และวิชาคณิตศาสตร์) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนสุพรรณบุรีปัญญานุกูล จังหวัดสุพรรณบุรี

ระยะเวลาใช้ระยะเวลา สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง/ห้อง ระยะเวลา 4 สัปดาห์ ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมงานวิจัย โดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล แผนการสอนเฉพาะบุคคล การจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นสร้างและพัฒนาและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ โดยการสังเคราะห์ข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนา แบบทดสอบ แบบประเมิน แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ นำเครื่องมือเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นดำเนินการทดลองวิจัย นำแบบทดสอบ แบบประเมิน แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ ไปทดลองใช้กับครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 5 คนและนักเรียนที่บกพร่องทางสติปัญญาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 โรงเรียนสุพรรณบุรี ปัญญานุกูล จำนวน 48 คน

โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ

1. การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ เรื่อง การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนวิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนผลการทดสอบก่อนและหลังการได้รับความรู้เรื่องการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่า t-test แบบ Dependent

2. การเปรียบเทียบความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนผลการประเมินก่อนและหลังการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่า t-test แบบ Dependent

3. การเปรียบเทียบความสามารถในการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนผลการประเมินก่อนและหลังการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่า t-test แบบ Dependent

4. การศึกษาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนผลการสังเกตการสอน หลังการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5. ความคิดเห็นของครูผู้สอนนักเรียนที่บกพร่องทางสติปัญญาต่อการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการสัมภาษณ์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

6. ความคิดเห็นของครูผู้สอนนักเรียนที่บกพร่องทางสติปัญญาต่อการการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการสัมภาษณ์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

7. ผลการเรียนรู้ของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนผลการเรียนรู้ของนักเรียนจากการสอนของครูผู้สอนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

8. การสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติตนขณะเรียนของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในระหว่างที่มีการดำเนินการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 ครั้ง/ห้อง โดยครูร่วมกันกำหนดประเด็นการสังเกต ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นสรุปและอภิปรายผล นำผลการประเมินทุกเครื่องมือมาวิเคราะห์ สรุปเป็นรายงานผลการวิจัย นำเสนอผลการวิจัยต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

แผนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

แผนที่ 1 ขั้นประชุมก่อนการสังเกต

เป็นขั้นตอนการประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างครูผู้สอนและผู้วิจัย ให้ความรู้เรื่องการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล การจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล และการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล วางแผนดำเนินการการจัดทำแผนการสอน แผนการนิเทศ เครื่องมือในการสังเกตการสอน ปฏิทินสังเกตการสอน

แผนที่ 2 ขั้นสังเกตการสอน

ครูผู้สอนทั้ง 5 คน ผลัดกันเป็นผู้นิเทศการสอนและผู้รับการนิเทศการสอน ได้ดำเนินการสังเกตการสอนภายในชั้นเรียน ตามปฏิทินการนิเทศที่ได้กำหนดไว้ โดยใช้แผนการสอนเฉพาะบุคคล และเครื่องมือสังเกตการสอน มีการบันทึกผลการสังเกตการสอนเพิ่มเติม ใช้เวลาในการสังเกตการจัดการเรียนรู้คนละ 4 ครั้งๆละ 1 ชั่วโมง ใช้เวลา 4 สัปดาห์รวมการสังเกตการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลทั้งหมด 20 ครั้ง ซึ่งเริ่มการสังเกตการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลตั้งแต่วันที่ 5 - 30 พฤศจิกายน 2555

แผนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยร่วมประชุมกับครูผู้รับการนิเทศ และครูผู้ทำหน้าที่นิเทศ ประชุมวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการสอนหลังเสร็จสิ้นการสังเกตการสอน

ในแต่ละสัปดาห์ ให้ครูผู้รับการนิเทศได้รับทราบข้อบกพร่อง เพื่อแก้ไข ปรับปรุง ในข้อที่บกพร่องและนำไปใช้ในการสอนครั้งต่อไป และทำการนัดหมายในการสังเกตการสอนครั้งต่อไป

แผนที่ 4 การประชุมหลังการสังเกตการสอน
ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้าย ผู้วิจัย ครูผู้นิเทศ และครูผู้รับการนิเทศ ได้ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการสอนเกี่ยวกับพฤติกรรมจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 สัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ประเภท ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับครูจำนวน 6 ฉบับ

1.1 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเรื่องการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

1.2 แบบประเมินแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

1.3 แบบประเมินแผนการสอนเฉพาะบุคคล

1.4 แบบสังเกตความสามารถในการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล

1.5 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล

1.6 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นที่มีต่อการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

2. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียน จำนวน 2 ฉบับ

2.1 ผลการเรียนรู้ตามแผนการสอนเฉพาะบุคคล

2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติตนขณะเรียน

เครื่องมือทั้ง 8 ฉบับได้ดำเนินการหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน คือผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผล และผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของครูเรื่อง การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ก่อนและหลังการได้รับความรู้เรื่องการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ เรื่องการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนได้รับความรู้	5	20	11.6	1.14	-7.203
หลังได้รับความรู้	5	20	15.8	0.45	

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนหลังได้รับความรู้เรื่องการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนสูงกว่า โดยคะแนนเฉลี่ยหลังได้รับความรู้เรื่องการนิเทศแบบเพื่อนช่วย

เพื่อน ($\bar{X} = 15.8$, S.D. = 0.45) สูงกว่าก่อนได้รับความรู้เรื่องการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ($\bar{X} = 11.6$, S.D. = 1.14) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบสมรรถภาพของครู
ผู้สอนนักเรียนที่บกพร่องทางสติปัญญา แบ่งออกเป็น
3 ด้าน คือ

2.1 ด้านความสามารถในการจัดทำแผน
การจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล ก่อนและหลังการนิเทศ
แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล จำแนกเป็น
รายบุคคล

ครูผู้สอน	คะแนน เต็ม	ก่อนได้รับการนิเทศ			หลังได้รับการนิเทศ			ระดับ ความ สามารถ
		คะแนน ที่ได้	$\bar{X}$	S.D.	คะแนน ที่ได้	$\bar{X}$	S.D.	
คนที่ 1	30	23	2.3	0.48	30	3.00	0.00	ดี
คนที่ 2	30	24	2.4	0.52	30	3.00	0.00	ดี
คนที่ 3	30	25	2.7	0.48	28	2.80	0.42	ดี
คนที่ 4	30	22	2.2	0.42	29	2.90	0.32	ดี
คนที่ 5	30	28	2.8	0.42	30	3.00	0.00	ดี
ค่าเฉลี่ยรวม	30	24.8	2.48	0.26	29.4	2.94	0.09	ดี

จากตารางที่ 2 พบว่า หลังได้รับการนิเทศครู
ทุกคนมีความสามารถสูงขึ้น โดยครูมีความสามารถ
ในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลอยู่ใน
ระดับดี ก่อนการนิเทศ ($\bar{X} = 2.94$, S.D. = 0.09)
และอยู่ในระดับดี

2.2. ด้านความสามารถในการจัดทำแผนการ
สอนเฉพาะบุคคล ก่อนและหลังการนิเทศแบบเพื่อน
ช่วยเพื่อน

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยคะแนนระดับความสามารถในการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล

ครูผู้สอน	คะแนนเต็ม	ก่อนได้รับการนิเทศ			หลังได้รับการนิเทศ			ระดับความสามารถ
		คะแนนที่ได้	$\bar{X}$	S.D.	คะแนนที่ได้	$\bar{X}$	S.D.	
คนที่ 1	30	21	2.1	0.32	30	3	0	ดี
คนที่ 2	30	21	2.1	0.32	30	3	0	ดี
คนที่ 3	30	20	2	0.00	24	2.4	0.52	พอใช้
คนที่ 4	30	20	2	0.00	29	2.9	0.32	ดี
คนที่ 5	30	24	2.4	0.52	30	3	0	ดี
ค่าเฉลี่ยรวม	30	21.2	2.12	0.16	28.6	2.86	0.26	ดี

จากตารางพบว่า ครูทุกคนมีความสามารถในการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคลสูงขึ้นภายหลังได้รับการนิเทศ ($\bar{X} = 2.86$, S.D. = 0.26)

2.3. ผลการศึกษาด้านความสามารถในการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล หลังได้รับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

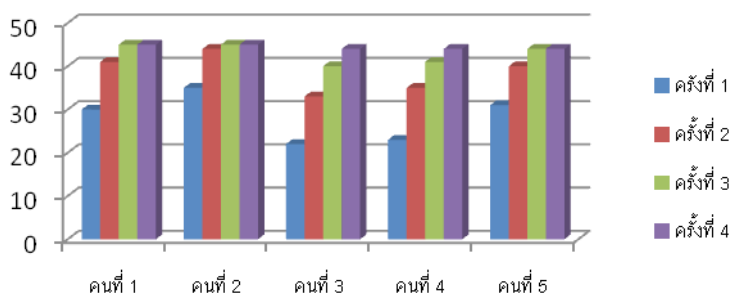
ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยคะแนนระดับความสามารถในการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล

ครูผู้สอน	คะแนนเต็ม	ค่าระดับความสามารถ				$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสามารถ
		ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 4			
คนที่ 1	45	30	41	45	45	2.68	0.27	ดี
คนที่ 2	45	35	44	45	45	2.81	0.15	ดี
คนที่ 3	45	22	33	40	44	2.22	0.57	พอใช้
คนที่ 4	45	23	35	41	44	2.38	0.36	พอใช้
คนที่ 5	45	31	40	44	44	2.65	0.31	ดี
ค่าเฉลี่ยรวม		1.88	2.57	2.87	2.96	2.55	0.34	ดี
SD		0.70	0.52	0.34	0.20		-	-

จากตารางพบว่า หลังได้รับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ครูทุกคนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.55$, S.D. = 0.34)

ภาพที่ 1 กราฟแสดงการพัฒนาในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนทั้ง 5 คน

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่า ครูทุกคนมีการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลสูงขึ้น

3. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูผู้สอน เกี่ยวกับ

3.1 การจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล พบว่า ครูผู้สอนเห็นว่าวิธีการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลเป็นวิธีการที่เหมาะสมกับนักเรียนที่บกพร่องทางสติปัญญา ครูผู้สอนสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียนได้ตรงจุดเป็นรายบุคคล ต้องใช้เวลาในการสอน แต่จะทำให้นักเรียนมีการเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

3.2 การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน พบว่า ครูมีทัศนคติที่ดีต่อการนิเทศ เป็นการนิเทศกันเองในกลุ่มเพื่อนร่วมงาน ผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นิเทศ มีการให้ข้อมูลย้อนกลับ เกิดการยอมรับในคำแนะนำของเพื่อนอย่างเต็มใจ ส่งผลให้ครูได้ปรับปรุงพัฒนางานของตนเองได้ดียิ่งขึ้น

4. ผลการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของนักเรียน หลังได้รับการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล พบว่า นักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์การประเมินที่ครูผู้สอนกำหนดไว้

ตารางที่ 5 ผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5

รายวิชา	ระดับชั้น	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ผลการประเมิน
ภาษาไทย	ประถมศึกษาปีที่ 4/1	8	10	7.25	1.16	ผ่าน
	ประถมศึกษาปีที่ 4/2	10	10	5.60	0.70	ผ่าน
รวม		18	10	6.43	0.93	ผ่าน
คณิตศาสตร์	ประถมศึกษาปีที่ 5/1	10	10	7.20	1.40	ผ่าน
	ประถมศึกษาปีที่ 5/2	10	10	6.50	1.96	ผ่าน
	ประถมศึกษาปีที่ 5/3	10	10	6.80	1.32	ผ่าน
รวม		30	10	6.83	1.56	ผ่าน
ค่าเฉลี่ยรวม		48	10	6.63	1.25	ผ่าน

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลเรียนรู้ของนักเรียนที่บกพร่องทางสติปัญญาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล โดยภาพรวม นักเรียนทุกคนผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ($\bar{x} = 6.63$, S.D. = 1.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายทักษะวิชา พบว่า ทักษะวิชาภาษาไทย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/1 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 7.25$, S.D. = 1.16) และทักษะวิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 ผลการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 7.20$, S.D. = 1.40)

5. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการปฏิบัติตนขณะเรียนของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นประถมศึกษา 4-5 โรงเรียนสุพรรณบุรี ปัญญาบุญกุล จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ในภาพรวม นักเรียนมีพฤติกรรมการปฏิบัติตนขณะเรียนอยู่ในระดับ พอใช้

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลของครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 โรงเรียนสุพรรณบุรีปัญญาบุญกุล จังหวัดสุพรรณบุรี มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งยอมรับสมมุติฐานการวิจัยทั้งนี้ เนื่องจากเมื่อมีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เทคนิควิธีสอน มีการสอบถามความเข้าใจ ตลอดจนฝึกสังเกตการสอน ทำให้รู้กระบวนการทำงานที่ต้องช่วยเหลือกัน รู้จักการทำงานเป็นทีมและพัฒนาตนเองได้ สอดคล้องกับกัลยา พานิชวงศ์ (2547: 103) จรูญพร ลำไย (2547: 119-135) เชษฐ ฝิวล่อ (2546: 112)

ประนอม พรหมเกตุ (2550: 125-135) และยุพิน ยืนยง (2549: 161-129) พบว่า หลังจากครูได้รับความรู้เรื่องการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนแล้ว ทำให้ครูทำงานอย่างเป็นระบบ มีความมั่นใจและเกิดความภาคภูมิใจที่สามารถปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนได้สำเร็จ ช่วยให้ผู้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ถูกต้อง และบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้

2. ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล แผนการสอนเฉพาะบุคคลหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ทั้งนี้เนื่องจากการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล แผนการสอนเฉพาะบุคคล ทำให้ครูสามารถวางแผนการจัดการเรียนรู้ในระยะยาวให้แก่ นักเรียนได้ตรงกับข้อบกพร่องของนักเรียนมากที่สุด และพบว่าครูมีความสามารถจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อครูได้รับข้อมูลย้อนกลับหลังการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลแล้ว ทำให้ครูสามารถปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในงานของตนเองได้ มีการยอมรับคำแนะนำของเพื่อนร่วมงาน สอดคล้องกับวัชร เลาเรียนดี (2545: 163) ที่กล่าวไว้ว่า ครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจจึงจะสามารถนำเทคนิคแต่ละเทคนิคไปประยุกต์ใช้และนำมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้

3. ผลการวิจัยพบว่า ครูทุกคน เห็นว่าวิธีการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล เป็นวิธีการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนที่บกพร่องทางสติปัญญามาก ช่วยให้ผู้ครูได้ทราบถึงข้อบกพร่องของนักเรียนในการเรียนและสามารถแก้ไขได้ตรงจุดเป็นรายบุคคล ทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องผลการวิจัยของสุทธิพร วิจิตรพันธุ์ (2549: บทคัดย่อ) กล่าวว่า แผนการสอนเฉพาะบุคคล ช่วยให้ผู้ครูจัดการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ผลการวิจัยพบว่า ครูทุกคนมีทัศนคติที่ดีต่อการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ทั้งนี้เนื่องจากการนิเทศของเพื่อนครูด้วยตนเอง ผลัดเปลี่ยน

กันเป็นผู้นิเทศ เข้าใจกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เกิดการทำงานเป็นทีม มีการแลกเปลี่ยนความรู้กันอย่างฉันทมิตร สอดคล้องกับเกลธธอร์น (Glathorn, 1984: 40-41) ที่กล่าวว่า ลักษณะพิเศษของการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนเน้นความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมงาน

5. ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีผลการเรียนรู้ผ่านเกณฑ์การประเมินที่ครูผู้สอนเป็นผู้กำหนด ทั้งนี้เนื่องจากครูได้รับข้อมูลย้อนกลับจากการสังเกตการสอน ทำให้ครูปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียนส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น สอดคล้องกับผลงานวิจัย ยุพิน ยืนยง (2549: บทคัดย่อ) และประนอม พรหมเกตุ (2550: 133) พบว่า หลังได้รับการนิเทศแล้ว ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมากขึ้น

6. ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติตนขณะเรียนของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 โรงเรียนสุพรรณบุรีปัญญานุกูล จังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับพอใช้ ทั้งนี้เนื่องจาก ครูได้ข้อมูลย้อนกลับหลังได้รับการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนแล้ว ครูสามารถปรับเทคนิคในการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการกระตุ้นเตือนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ บางคนอาจจะต้องใช้การจับมือทำ ทำท่าทางให้ดูเป็นตัวอย่าง และการใช้คำพูดในการกระตุ้นเตือนในการทำกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ ต้องทำซ้ำๆ และใช้เวลาในการฝึก ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ให้นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม มีสมาธิในการร่วมกิจกรรมนานขึ้น ส่งผลให้นักเรียนมีการเรียนรู้ที่ดีขึ้น สอดคล้องกับผดุง อารยะวิญญู (2542: 64-65) ที่กล่าวว่าควรให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมให้มากที่สุด เพราะการฟังอย่างเดียวเด็กนักเรียนอาจทำไม่ได้ จึงควรให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทุกอย่าง

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สามารถพัฒนาสมรรถภาพในการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลของครูได้ ครูมีความเป็นกันเองมากขึ้น ทำให้ครูมีเจตคติที่ดีต่อการนิเทศ ดังนั้นโรงเรียนควรส่งเสริมและขยายผลให้มีการนำกระบวนการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อนมาเป็นแนวทางในการกำกับ ติดตาม และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. จากผลการวิจัย พบว่า การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูได้มากขึ้น ครูสามารถสอนให้นักเรียนมีผลการเรียนรู้สูงขึ้น ตลอดจนมีพฤติกรรมกาปฏิบัติตนดีขึ้น ดังนั้นโรงเรียนควรส่งเสริมให้มีการนิเทศภายในโรงเรียนให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะภาษา และการสื่อสาร ทักษะการช่วยเหลือตนเองและสุขอนามัย ทักษะสังคมและการดำรงชีวิต และทักษะอาชีพ ในกลุ่มหลักสูตรของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและนักเรียนที่มีความบกพร่องทางด้านอื่นๆ เช่น นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

2. ควรมีการวิจัยการนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน กับการนิเทศโดยผู้บริหาร เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูผู้สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา พานิชวงษ์. (2547). การพัฒนาสมรรถภาพการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูประถมศึกษา โดยการนิเทศแบบร่วมมือกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร และการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จรรยาพร ลำไย. (2547). การนิเทศการสอนแบบเพื่อนนิเทศเพื่อน และการนิเทศโดยผู้บริหาร เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เชษฐ ฝิวลออ. (2546). การนิเทศแบบร่วมมือกันของครู เพื่อพัฒนาทักษะวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประนอม พรหมเกตุ. (2550). การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค TAI ร่วมกับเทคนิค KWDL ของครูผู้สอนคณิตศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2542). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพมหานคร. แวันแก้ว
- ยุพิน ยืนยง. (2549). การนิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWDL ของครูผู้สอนคณิตศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัชร่า เล่าเรียนดี. (2545) เทคนิคการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศ. นครปฐม: ภาควิชาหลักสูตร และวิธีสอน สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2555 จาก <http://www.sesa10.go.th/sesa10/data/mar55/2.pdf>.
- สุทธิพร วิจิตรพันธ์. (2549). การนิเทศแบบคลินิกเพื่อพัฒนาสมรรถภาพในการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคลของครูผู้สอนนักเรียนเรียนรวม ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนนวมินทราชูทิศสตรีวิทยา พุทธมณฑล. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Glatthorn, Allan A. (1984) **Differentiated Supervision**. Washington D.C.: Association for Supervision and Curriculum Development.